

ПАРАДИГМА ФІНАНСОВОГО РИЗИКУ В УКРАЇНІ: ТРАНСФОРМАЦІЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Ломоносов Дмитро Сергійович*, аспірант
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

*ORCID 0000-0003-2046-2782

Дата надходження статті: 22.08.2026

Дата прийняття статті: 13.09.2026

Дата публікації статті: 07.10.2026

Вступ. В умовах воєнної агресії росії проти України сучасні виклики виходять за межі класичного економічного середовища, реалізуючи нові джерела невизначеності та трансформуючи підходи до визначення ризику. Воєнні дії спричинили безпрецедентні зміни у функціонуванні вітчизняної фінансової системи, зокрема зростання макроекономічної нестабільності, втрату активів, порушення логістичних ланцюгів, зміну інвестиційної поведінки економічних суб'єктів, ріст рівня структурного безробіття, посилення кіберзагроз, необхідність адаптації регуляторної політики до нових умов тощо. Наслідком впливу зазначених факторів стало суттєве розширення джерел фінансового ризику та трансформація його сутності. Як наслідок фінансовий ризик перестає бути виключно економічним явищем і набуває комплексного характеру, поєднуючи фінансові, геополітичні, безпекові, соціальні, технологічні та інституційні складові. Зазначена видозміна зумовлює необхідність перегляду існуючих теоретичних підходів і формування нової парадигми фінансового ризику, здатної адекватно відображати реалії функціонування фінансових систем в умовах воєнного стану.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Питанням сутності, класифікації та управління фінансовим ризиком в періоди невизначеності присвячено праці багатьох вітчизняних науковців. Група українських вчених Янковська Л. А. та ін. розкриває особливості управління фінансовими ризиками суб'єктів господарювання в умовах війни [1, с. 312–313]. Доповнюють попередні наукові напрацювання і окреслюють механізми оцінки й управління фінансовими ризиками з позиції банків та підприємств, а також деталізують етапи їх санації Шевчук Л. Т., Шевчук Я. В., Пась Я. І. [2, с. 161–163]. Важливим вкладом є праця Захаркіної Л. С., Захаркіна О. О. та Сокола Л. В. про особливості управління фінансовими ризиками в умовах воєнного стану з використанням сучасних цифрових інструментів [3]. Ґрунтовним є дослідження Щербак В. Г. та ін. щодо впровадження комплексного фінансового ризик-менеджменту для малих вітчизняних підприємств в періоди військових криз [4].

Вплив війни на фінансову систему України та зумовлена нею трансформація джерел і особливостей фінансових ризиків стали предметом досліджень зарубіжних вчених, що аналізують наслідки воєнних конфліктів для фінансової стабільності на макро-, мезо- та мікрорівнях. Фінансові ризики макrorівня, зумовлені війною в Україні, та ефект від їх реалізації на глобальних фінансових ринках були запропоновані Assaf R., Gupta D., Kumar R. [5]. Hossain A. T., Masum A.-A., Saadi S. у своїй праці оцінюють фінансові ризики та їх еволюцію крізь призму геополітичних та соціальних факторів [6]. З іншого боку, вплив фінансових ризиків на стан навколишнього середовища, зокрема в умовах військових конфліктів, досліджують Ahmed Z. та ін. [7].

Водночас сучасні воєнні виклики актуалізують потребу в переосмисленні традиційних підходів до трактування фінансового ризику з врахуванням нових чинників невизначеності та системних загроз.

Метою дослідження є теоретико-методологічне обґрунтування трансформації парадигми фінансового ризику в Україні в умовах воєнного стану та визначення ключових чинників, що впливають на зміну його сутності, джерел формування і механізмів прояву.

© Ломоносов Д. С., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Основний матеріал і результати. У науковій літературі фінансовий ризик традиційно розглядається як ймовірність виникнення фінансових втрат або відхилення фактичних результатів діяльності від запланованих унаслідок дії внутрішніх і / або зовнішніх факторів [8, с.385]. Класичні підходи до трактування фінансового ризику зосереджені переважно на ринкових, кредитних, валютних, відсоткових та ліквідних ризиках. За вказаних умов домінуючою є економічна складова ризику, в той час як його джерелами вважаються насамперед зміни ринкового середовища. Разом з тим динамічність сучасної економіки, глобалізаційні процеси, зростання кількості кризових явищ та зокрема військова агресія росії проти України поступово розширюють межі поняття фінансового ризику. Сукупність зазначених заходів сприяла формуванню нової парадигми, за якої ризик варто розглядати як комплексне поняття, що охоплює широкий спектр економічних, політичних, соціальних та технологічних чинників (табл. 1).

Таблиця 1

Трансформаційні детермінанти фінансового ризику в умовах воєнного стану

Детермінанта	Характерні прояви	Вплив на фінансовий ризик
Воєнна	Фізичне знищення та пошкодження активів; окупація територій; загроза життю; руйнування інфраструктури.	Зростання ризику втрати активів, ризику неплатоспроможності та ризику припинення діяльності.
Макроекономічна	Інфляція; валютні коливання; зміна структури державних витрат; скорочення обсягів виробництва.	Посилення валютного, інвестиційного та ринкового ризиків; зниження фінансової стійкості суб'єктів господарювання
Мікроекономічна	Скорочення обсягів реалізації продукції; зменшення виробничих потужностей; втрата ринків збуту; порушення господарських зв'язків; зростання операційних витрат.	Погіршення фінансових результатів діяльності, зниження рентабельності, посилення ризику збитковості та втрати конкурентних позицій.
Соціальна	Еміграція населення; внутрішнє переміщення осіб; зростання безробіття; мобілізація працездатного населення; демографічні втрати.	Скорочення трудового потенціалу та споживчого попиту; погіршення платоспроможності населення; підвищення кредитного ризику.
Логістична	Порушення логістичних ланцюгів; блокування транспортних маршрутів; обмеження експортно-імпортних операцій.	Зростання операційних витрат, ризику ліквідності та ризику невиконання зобов'язань.
Інвестиційна	Скорочення інвестиційної активності; відтік капіталу; погіршення інвестиційного клімату.	Підвищення інвестиційного ризику та обмеження доступу до фінансових ресурсів.
Технологічна	Кібератаки; порушення функціонування цифрової інфраструктури, енергетична нестабільність.	Посилення операційного та інформаційного ризиків, збільшення ймовірності фінансових втрат.
Інституційно-регуляторна	Зміни податкової, валютної та монетарної політики; регуляторні обмеження воєнного часу.	Формування регуляторного ризику та необхідність адаптації систем управління фінансовими ризиками.

Джерело: розробка автора

Аналіз вищезазначених детермінант свідчить, що в умовах воєнного стану фінансовий ризик формується під впливом не лише традиційних економічних чинників, але й воєнних, соціальних, логістичних, технологічних та інституційно-регуляторних загроз. Відтак сучасна парадигма фінансового ризику ґрунтується на синхронізації класичних типів фінансових ризиків і нових окреслених складових. Варто зазначити, що попередня трансформація даного поняття відбулась після початку кризи, спричиненої COVID19, оскільки глобальна пандемія вперше актуалізувала необхідність врахування нефінансових детермінант у процесі реалізації фінансових ризиків [9]. Подальша трансформація фінансового ризику, як явища, відбувалася диференційовано для окремих країн і регіонів залежно від особливостей їх економічного розвитку, інституційного-регуляторного середовища та характеру зовнішніх викликів. Таким чином, для України вказаний процес набув специфічних рис, зумовлених поєднанням наслідків пандемії, повномасштабної війни, структурних змін економіки та високого адаптаційного потенціалу фінансової системи, що продемонструвала здатність до збереження відносної стійкості та безперервності функціонування в умовах військових загроз.

В глобальному вимірі науковці виділяють такі загальноприйняті етапи еволюції теоретичних підходів до сутності фінансового ризику, як: класичний, неокласичний, розмежування, кількісний, інтегро-

ваний, посткризовий [10, с.31]. Однак, запропонована систематизація є універсальною для фінансової системи будь-якого типу та характеризується хронологічною стабільністю на тривалих інтервалах часу. Виходячи з проведеного аналізу, можемо доповнити та деталізувати еволюцію теоретико-методологічних підходів до визначення фінансового ризику в Україні (рис. 1).

Рис. 1. Еволюція парадигми фінансового ризику в Україні

Джерело: розробка автора

Еволюція парадигми фінансового ризику характеризується поетапним розширенням джерел його виникнення та зміною підходів до оцінки. Умовно можна виокремити такі етапи розвитку:

- ринково-орієнтована парадигма (1991–1998 pp.), що сформувалася в умовах побудови фінансового ринку та відкритті доступу до міжнародного руху капіталу. Протягом вказаного періоду особлива увага приділялася валютному, процентному та інвестиційному ризикам;
- глобалізаційна парадигма (1999–2008 pp.), що відображала посилення взаємозалежності національних економік та фінансових систем. Джерелами ризику були міжнародні фінансові потоки, транснаціональність бізнесу та зростання системної взаємодії між ринками;
- посткризова парадигма (2009–2019 pp.), що сформувалася під впливом світової фінансової кризи, основою якої став системний ризик, ризики фінансової стійкості, ліквідності та здатності фінансових установ протидіяти масштабним шокам;
- пандемічна парадигма (2020–2021 pp.), що стала результатом глобальної кризи, спричиненої COVID19. На даному етапі фінансовий ризик почав розглядатися через синергію економічних, соціальних, поведінкових, операційних та логістичних факторів;
- воєнно-геополітична парадигма (2022 p. – сьогодні), що характеризується інтеграцією традиційних фінансових ризиків із воєнними, соціальними, безпековими, інституційно-регуляторними та технологічними ризиками. У сучасних умовах фінансовий ризик набуває комплексного характеру та стає відображенням стійкості економічних суб'єктів до багаторівневих загроз.

В сучасних умовах сукупність традиційно нефінансових ризиків трансформується у фінансові через їх прямий деструктивний вплив на капітал держави, банківського сектору та бізнесу. Прояв таких загроз знецінює активи, мінімізує доходи, максимізує витрати й погіршує параметри ліквідності та платоспроможності, спричиняючи чисті фінансові збитки. З огляду на це, в умовах воєнного стану парадигму фінансових ризиків доцільно розширити, інтегрувавши до неї деструктивні чинники безпекового, технологічного, соціального та інституційного походження.

З метою уточнення сучасного трактування фінансового ризику доцільно проаналізувати його визначення, закріплені в нормативно-правових актах та документах регуляторного характеру. Однак на сьогодні в національному законодавстві відсутнє уніфіковане визначення поняття «фінансовий ризик», що свідчить про необхідність подальшого вдосконалення та гармонізації нормативно-правової бази відповідно до сучасних викликів і міжнародних підходів до управління ризиками. У контексті євроінтеграційних процесів доцільним є звернення до підходів, закріплених у нормативних документах Європейського Союзу.

Так, відповідно до Commission Decision (EU, Euratom) від 21 лютого 2025 року фінансовий ризик визначається як ризик збитків або інших несприятливих подій, які виникають або можуть виникнути під час розробки, виконання та управління різними категоріями фінансових операцій Союзу внаслідок матеріалізації, зокрема, кредитного, ринкового ризику, ризику ліквідності, фінансування, контрагента, операційного, репутаційного ризику та ризику недотримання вимог (комплаєнс-ризик) [11].

Водночас наведене визначення фінансового ризику потребує додаткової специфікації для умов України, оскільки сформоване переважно з позицій функціонування фінансової системи в умовах відносної економічної та політичної стабільності. Натомість воєнний стан суттєво розширює перелік джерел виникнення ризиків та механізмів їх реалізації, доповнюючи традиційні фінансові ризики низкою специфічних складових (на основі табл. 1):

- воєнний ризик, оскільки зумовлює прямі втрати активів, скорочення доходів, зростання витрат на безпеку та відновлення діяльності;
- кіберризик через можливі втрати коштів, порушення платіжних операцій, витрати на відновлення інформаційних систем та репутаційні збитки;
- ризик втрати активів безпосередньо впливає на фінансовий стан підприємства шляхом зменшення вартості майна, виробничого потенціалу та інвестиційної привабливості;
- логістичний ризик трансформується у фінансовий через збільшення собівартості продукції, втрату доходів від зриву поставок та погіршення ліквідності;
- ризик релокації бізнесу супроводжується додатковими витратами на переміщення виробництва, адаптацію персоналу та відновлення господарської діяльності, що створює додаткове фінансове навантаження;
- демографічний ризик є джерелом фінансових втрат через скорочення трудового потенціалу, зменшення податкової бази, падіння споживчого попиту та обсягів економічної активності;
- ризик кадрового дефіциту, що призводить до зниження продуктивності праці, зростання витрат на пошук, залучення та підготовку персоналу.

Узагальнення наведених підходів та врахування специфіки функціонування економіки України в умовах воєнного стану дає підстави для уточнення змісту поняття «фінансовий ризик» як комплексної економічної категорії, що відображає ймовірність виникнення прямих або опосередкованих фінансових втрат, погіршення фінансової стійкості та / або порушення безперервності функціонування економічних систем під впливом взаємопов'язаних фінансових і нефінансових детермінант.

Запропоноване уточнення змісту поняття «фінансовий ризик» потребує його структурно-логічної конкретизації з урахуванням взаємодії фінансових і нефінансових детермінант в умовах воєнного стану. На відміну від традиційного підходу, за якого фінансовий ризик переважно пов'язується з окремими видами фінансових операцій та відповідними ризиками, запропонована категоріальна конструкція передбачає розгляд фінансового ризику як результату трансформаційного впливу комплексу взаємопов'язаних чинників на фінансову стійкість і безперервність функціонування економічних систем (рис. 2).

Представлена на рис. 2 схема демонструє трансформацію фінансового ризику під впливом воєнного стану та пов'язаних із ним змін економічного середовища. На відміну від класичної парадигми, що базувалася переважно на кредитному, валютному, процентному, інвестиційному ризиках та ризику ліквідності, сучасний фінансовий ризик формується внаслідок взаємодії ширшого кола детермінант. До традиційних складових додаються воєнні, соціальні, логістичні, демографічні, технологічні, інституційні та інші ризики, що мають нефінансове походження, проте здатні генерувати суттєві фінансові втрати. Таким чином, відбувається не заміщення класичних фінансових ризиків новими видами, а розширення структури фінансового ризику та ускладнення джерел його реалізації. Запропонований підхід базується на зміні парадигми фінансового ризику та перехід до його комплексного трактування як багаторівневої економічної категорії.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що в умовах воєнного стану відбувається суттєва трансформація парадигми фінансового ризику в Україні, що проявляється через розширення його детермінант та зміні підходів до його трактування. Доведено, що сучасний фінансовий ризик формується не лише під впливом традиційних економічних факторів, а й воєнних, соціальних, логістичних, технологічних, інституційно-регуляторних, які безпосередньо впливають на фінансову стійкість економічних систем та окремих суб'єктів.

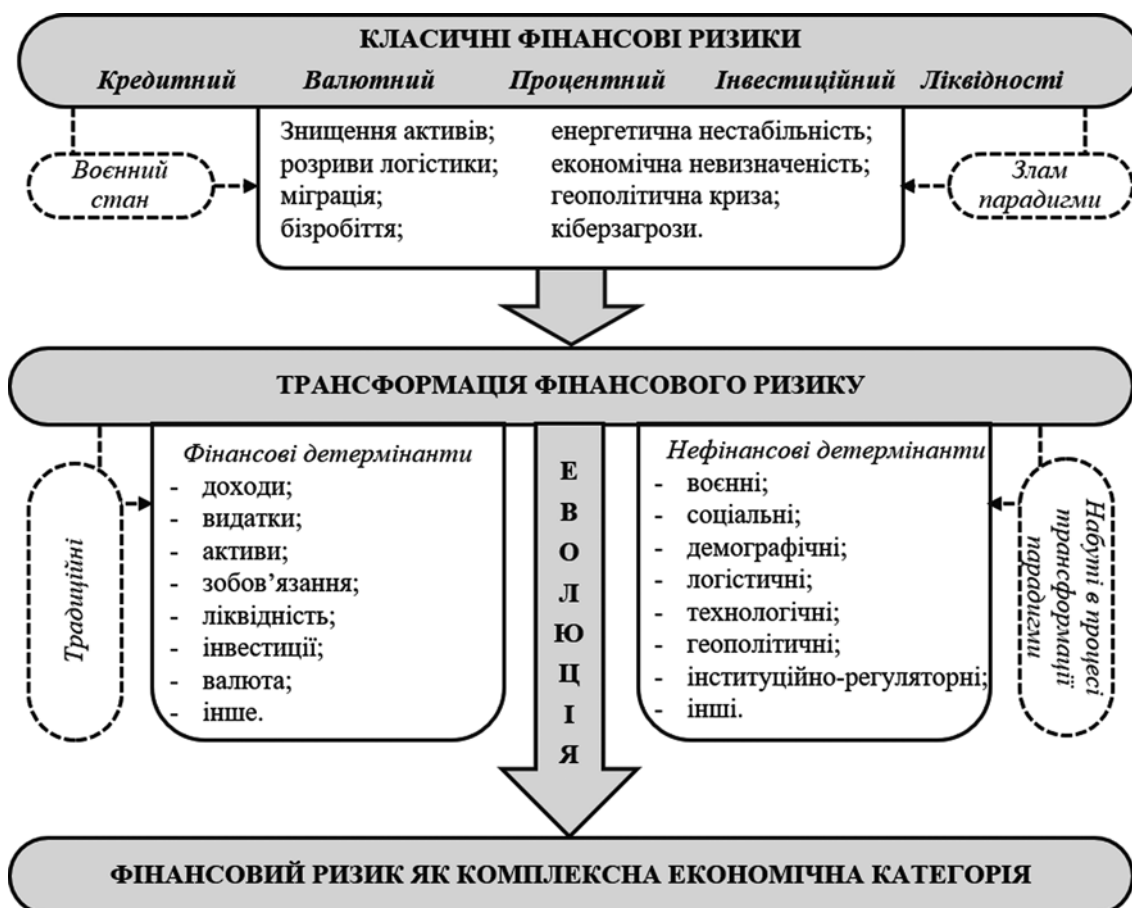

Рис. 2. Концепт трансформації фінансового ризику в умовах воєнного стану

Джерело: узагальнено та доповнено автором на основі таблиці 1, [12–16]

У ході дослідження систематизовано трансформаційні детермінанти фінансового ризику в умовах воєнного стану та обґрунтовано їх роль у формуванні нових джерел фінансових втрат. Виявлено, що ризики нефінансового походження, зокрема воєнний, логістичний, демографічний, кіберризик, ризик втрати активів, релокації бізнесу та кадрового дефіциту, у сучасних умовах трансформуються у фінансові через їх вплив на доходи, витрати, ліквідність, платоспроможність та вартість активів економічних суб'єктів.

На основі аналізу еволюції теоретико-методологічних підходів до трактування фінансового ризику уточнено особливості воєнно-геополітичної парадигми, що формується в Україні з 2022р. та характеризується синергією класичних фінансових ризиків із ризиками безпекового, соціального, технологічного та інституційного характеру. Доведено, що сучасна парадигма фінансового ризику не передбачає заміщення традиційних ризиків новими видами, а ґрунтується на розширенні структури фінансового ризику та ускладненні механізмів його реалізації.

Проаналізовано, що відсутність у вітчизняному законодавстві уніфікованого визначення поняття «фінансовий ризик» потребує подальшого вдосконалення нормативно-правового забезпечення з урахуванням сучасних воєнних викликів та європейських підходів до управління ними. Відповідно, запропоновано уточнене визначення фінансового ризику як комплексної економічної категорії, що відображає ймовірність виникнення прямих або опосередкованих фінансових втрат, погіршення фінансової стійкості та / або порушення безперервності функціонування економічних систем під впливом взаємопов'язаних фінансових і нефінансових детермінант.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні методичного інструментарію кількісної оцінки впливу нефінансових детермінант на фінансовий ризик, а також у формуванні адаптивних підходів до управління ними в умовах тривалої воєнної та повоєнної трансформації економіки України. Особливої уваги потребують питання інтеграції воєнних, соціальних, технологічних та інституційно-регуляторних чинників до систем моніторингу та прогнозування фінансових ризиків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Управління фінансовими ризиками підприємств в умовах війни / Л. А. Янковська та ін. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2023. № 37. С. 307–314. URL: <https://nzlubbp.org.ua/index.php/journal/article/view/816>
2. Шевчук Л. Т., Шевчук Я. В., Пась Я. І. Управління фінансовими ризиками та санація підприємств в умовах воєнного стану. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2024. № 41. С. 158–167. URL: <https://nzlubbp.org.ua/index.php/journal/article/view/1238>
3. Захаркіна Л. С., Захаркін О. О., Сокол Л. В. Цифрові інструменти управління фінансовими ризиками бізнесу в умовах воєнного стану. *Актуальні питання економічних наук*. 2024. № 5. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14190965>
4. Financial Risk Management and Resilience of Small Enterprises Amid the Wartime Crisis / V. Shcherbak et al. *Journal of Risk and Financial Management*. 2026. Vol. 19, is. 1. Art. 37. DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm19010037>
5. Assaf R., Gupta D., Kumar R. The price of war: Effect of the Russia-Ukraine war on the global financial market. *The Journal of Economic Asymmetries*. 2023. Vol. 28. Art. e00328. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jeca.2023.e00328>
6. Hossain A. T., Masum A.-A., Saadi S. The Impact of Geopolitical Risks on Foreign Exchange Markets: Evidence from The Russia-Ukraine War. *Finance Research Letters*. 2023. Vol. 59. Art. 104750. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.frl.2023.104750>
7. Towards environmental sustainability: Do financial risk and external conflicts matter? / Z. Ahmed et al. *Journal of Cleaner Production*. 2022. Vol. 371. Art. 133721. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2022.133721>
8. Кулаковська Т. А., Петкова Д. Ф. Генезис наукової думки щодо дефініції «Фінансовий ризик». *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Т. 8, № 3. С. 383–387. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-3-60>
9. Chance D. M. The Risk Management of COVID-19: Lessons from Financial Economics and Financial Risk Management. *Journal of Risk and Financial Management*. 2024. Vol. 17, is. 8. Art. 358. DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm17080358>
10. Баранова В. Г., Менабдішвілі Д. Г. Сутність та економічний зміст фінансових ризиків підприємства: еволюція теоретичних підходів. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2026. Т. 5, № 342. С. 29–38. DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2026-5-342-29-38>
11. Establishing the role of the Chief Risk Officer overseeing the financial risks arising from the Union's financial operations : Commission decision (EU, Euratom) of 21.02.2025 no. 2025/369. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202500369
12. Shostak T. Transformation of Ukraine's economic policy in the context of the war and post-war economy. *Social Development: Economic and Legal Issues*. 2026. Vol. 15. DOI: <https://doi.org/10.70651/3083-6018/2026.3.01>
13. Impact of geo-political risk on stocks, oil, and gold returns during GFC, COVID-19, and Russian – Ukraine War / M. Shaik et al. *Cogent Economics & Finance*. 2023. Vol. 11, is. 1. DOI: <https://doi.org/10.1080/23322039.2023.2190213>
14. Приказюк Н., Стельмах Д., Діденко І. Управління валютним ризиком на ринку зерна: кейс України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2025. № 226 (1). С. 97–105. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2025/226-1/12>
15. Примостка Л., Димніч О. Між бюджетною підтримкою та соціальним страхуванням: фінансові ризики та стійкість ветеранської політики України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2026. № 229 (2). С. 135–142. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2026/229-2/14>
16. Genini D. How the war in Ukraine has transformed the EU's Common Foreign and Security Policy. *Yearbook of European Law*. 2025. DOI: <https://doi.org/10.1093/yel/yeaf003>

REFERENCES:

1. Yankovska L., Semchuk Z., Shevchuk Y., Antoniuk N. & Nahirna O. (2023). Upravlinnia finansovymy ryzykamy pidpriemstv v umovakh viiny [Management of financial risks of enterprises in the conditions of war]. *Scientific Notes of Lviv University of Business and Law*, no. 37, pp. 307–314. Available at: <https://nzlubbp.org.ua/index.php/journal/article/view/816> (in Ukrainian)
2. Shevchuk L., Shevchuk Y., & Pas Y. (2024). Upravlinnia finansovymy ryzykamy ta sanatsiia pidpriemstv v umovakh voiennoho stanu [Financial Risk Management and Enterprise Sanitation under Martial Law]. *Scientific Notes of Lviv University of Business and Law*, no. 41, pp. 158–167. Available at: <https://nzlubbp.org.ua/index.php/journal/article/view/1238> (in Ukrainian)
3. Zakharkina L., Zakharkin O. & Sokol L. (2024). Tsyfrovi instrumenty upravlinnia finansovymy ryzykamy biznesu v umovakh voiennoho stanu [Digital tools for managing business financial risks in martial law]. *Current Issues of Economic Sciences*, no. 5. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14190965> (in Ukrainian)
4. Shcherbak V., Dorokhov O., Dorokhova L., Vzhytynska K., Yatsenko V. & Yermolenko O. (2026). Financial Risk Management and Resilience of Small Enterprises Amid the Wartime Crisis. *Journal of Risk and Financial Management*, no. 19, is. 1, art. 37. DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm19010037>
5. Assaf R., Gupta D. & Kumar R. (2023). The price of war: Effect of the Russia-Ukraine war on the global financial market. *The Journal of Economic Asymmetries*, no. 28, art. e00328. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jeca.2023.e00328>
6. Hossain A. T., Masum A.-A. & Saadi S. (2023). The Impact of Geopolitical Risks on Foreign Exchange Markets: Evidence from The Russia-Ukraine War. *Finance Research Letters*, no. 59, art. 104750. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.frl.2023.104750>

7. Ahmed Z., Ahmad M., Alvarado R., Sinha A., Shah M. I. & Abbas S. (2022). Towards environmental sustainability: Do financial risk and external conflicts matter? *Journal of Cleaner Production*, no. 371, art. 133721. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2022.133721>
8. Kulakovska T. & Petkova D. (2023). Henezys naukovoï dumky shchodo definitsii “Finansovyi ryzyk” [Genesis of scientific thought regarding the definition of “financial risk”]. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, no. 3, pp. 383-387. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-3-60> (in Ukrainian)
9. Chance D. M. (2024). The Risk Management of COVID-19: Lessons from Financial Economics and Financial Risk Management. *Journal of Risk and Financial Management*, no. 17, is. 8, art. 358. DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm17080358>
10. Baranova V. & Menabdishvili D. (2026). Sutnist ta ekonomichnyi zmist finansovykh ryzykiv pidpryemstva: evoliutsiia teoretychnykh pidkhodiv [The essence and economic content of enterprise financial risks: evolution of theoretical approaches]. *Scientific Bulletin of the Odesa National Economic University*, no. 5, is. 342, pp. 29–38. DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2026-5-342-29-38> (in Ukrainian)
11. Establishing the role of the Chief Risk Officer overseeing the financial risks arising from the Union’s financial operations, Commission decision (EU, Euratom) № 2025/369 (2025) (EU). Available at: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202500369
12. Shostak T. (2026). Transformation of Ukraine’s economic policy in the context of the war and post-war economy. *Social Development: Economic and Legal Issues*, no. 15. DOI: <https://doi.org/10.70651/3083-6018/2026.3.01>
13. Shaik M., Jamil S. A., Hawaldar I. T., Sahabuddin M., Rabbani M. R. & Atif M. (2023). Impact of geo-political risk on stocks, oil, and gold returns during GFC, COVID-19, and Russian – Ukraine War. *Cogent Economics & Finance*, no. 11, is. 1. DOI: <https://doi.org/10.1080/23322039.2023.2190213>
14. Prykaziuk N., Stelmakh D. & Didenko I. (2025). Upravlinnia valiutnym ryzykom na rynku zerna: keis Ukrainy [Currency risk management in the grain market: the case of Ukraine]. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*, no. 1, is. 226, pp. 97–105. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2025/226-1/12> (in Ukrainian)
15. Prymostka L., Dymnich O. (2026). Mizh biudzhethnoiu pidtrymkoiu ta sotsialnym strakhuvanniam: finansovi ryzyky ta stiikist veteranskoï polityky Ukrainy [Between budgetary support and social insurance: financial risks and sustainability of Ukraine’s veteran policy]. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*, no. 2, is. 229, pp. 135–142. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2026/229-2/14> (in Ukrainian)
16. Genini, D. (2025). How the war in Ukraine has transformed the EU’s Common Foreign and Security Policy. *Yearbook of European Law*. DOI: <https://doi.org/10.1093/yel/yeaf003>

УДК 336.01:336.7

JEL G01, G32

Ломоносов Дмитро Сергійович, аспірант, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Парадигма фінансового ризику в Україні: трансформація в умовах воєнного стану

У статті досліджено трансформацію парадигми фінансового ризику в Україні в умовах воєнного стану. Встановлено, що сучасний фінансовий ризик формується під впливом не лише традиційних економічних факторів, а й воєнних, соціальних, логістичних, технологічних та інституційно-регуляторних детермінант. Систематизовано трансформаційні детермінанти фінансового ризику та обґрунтовано їх вплив на фінансову стійкість економічних систем. Доведено, що ризики нефінансового походження здатні трансформуватися у фінансові через вплив на активи, доходи, витрати, ліквідність і платоспроможність економічних суб’єктів. Уточнено особливості воєнно-геополітичної парадигми фінансового ризику та запропоновано авторське визначення фінансового ризику як комплексної економічної категорії, що відображає ймовірність фінансових втрат і погіршення фінансової стійкості під впливом взаємопов’язаних фінансових і нефінансових детермінант.

Ключові слова: невизначеність, трансформація, фінансовий ризик, парадигма фінансового ризику, фінансова система, фінансовий ринок, фінансова стійкість.

UDC 336.01:336.7

JEL G01, G32

Dmytro Lomonosov, PhD Student, Taras Shevchenko National University of Kyiv. **Paradigm of financial risk in Ukraine: transformation under martial law.**

The article investigates the transformation of the financial risk paradigm in Ukraine under martial law. It is established that the full-scale war has significantly altered the conditions of functioning of the national financial system, generating new sources of uncertainty and expanding the traditional understanding of financial risk. The study proves that contemporary financial risk is shaped not only by economic and market factors but also by military, social, logistical, technological, institutional, and regulatory determinants that directly affect the financial stability of economic systems and individual economic entities. The transformational determinants of financial risk under martial

law are systematized and their role in generating new sources of financial losses is substantiated. It is demonstrated that risks of non-financial origin, including military risk, cyber risk, demographic risk, business relocation risk, asset loss risk, logistics risk, and labor shortage risk, are transformed into financial risks through their impact on revenues, expenditures, liquidity, solvency, and asset value. Consequently, financial risk should be interpreted as a multidimensional phenomenon that reflects the interaction between financial and non-financial threats. Based on the analysis of the evolution of theoretical and methodological approaches, the features of the military-geopolitical paradigm of financial risk are identified. Unlike previous approaches, this paradigm is characterized by the integration of traditional financial risks with security, technological, social, and institutional factors. The study confirms that the modern paradigm does not replace traditional forms of financial risk but supplements them with new determinants arising from military and geopolitical challenges. The paper also highlights the absence of a unified definition of financial risk in Ukrainian legislation and emphasizes the need for further harmonization with European approaches. As a result, an updated definition of financial risk is proposed and interpreted as a complex economic category reflecting the probability of direct or indirect financial losses, deterioration of financial stability, and disruption of business continuity under the influence of interconnected financial and non-financial determinants.

Key words: uncertainty, transformation, financial risk, financial risk paradigm, financial system, financial market, financial stability.